

Dr. sc. Marin Bonačić*
Dr. sc. Zoran Burić**

PRIKAZ KOLOKVIJA MEĐUNARODNE UDRUGE ZA KAZNENO PRAVO: OSOBNA ODGOVORNOST ZA SUDJELOVANJE POSLOVNIH SUBJEKATA U MEĐUNARODNIM ZLOČINIMA***

U Buenos Airesu, Argentina, od 21. do 23. ožujka 2017. godine održan je kolokvij Međunarodne udruge za kazneno pravo (*Association Internationale de Droit Pénal*) pod nazivom „Osobna odgovornost za sudjelovanje poslovnih subjekata u međunarodnim zločinima“ (*Individual Liability for Business Involvement in International Crimes*). Kolokvij je organizirala argentinska grupa AIDP-a, a održan je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Buenos Airesu. Podlogu za održavanje kolokvija činilo je opće izvješće koje je, na temelju 14 nacionalnih izvještaja, izradio Stefano Manacorda, profesor kaznenog prava sa Sveučilišta u Kampaniji, Italija. Autorice hrvatskog nacionalnog izvješća bile su izv. prof. dr. Maja Munivrana Vajda i doc. dr. Sunčana Roksandić Vidlička, obje s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Cilj ovog kolokvija, kao, uostalom, i svih drugih pripremnih kolokvija za međunarodne kongrese AIDP-a, bio je da se raspravi opće izvješće te da se na njegovim osnovama, na temelju nacрта rezolucije koju je prethodno sastavio autor općeg izvješća, raspravi i usvoji rezolucija o osobnoj odgovornosti za sudjelovanje poslovnih subjekata u međunarodnim zločinima.

Osnovna pitanja pripremnog kolokvija održanog u Buenos Airesu odnosila su se na način na koji je poželjno urediti odgovornost poslovnih subjekata za sudjelovanje u međunarodnim zločinima.¹ Kada se govori o odgovornosti

* Dr. sc. Marin Bonačić, docent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

** Dr. sc. Zoran Burić, docent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

*** Sudjelovanje na pripremnom kolokviju financirala je Hrvatska zaklada za znanost projektom br. 8282 “Hrvatska kaznenopravna suradnja u Europskoj uniji i regiji: nasljeđe prošlosti i izazovi budućnosti (CoCoCrim)”.

¹ Izlaganje osnovnih pitanja o osobnoj odgovornosti za sudjelovanje poslovnih subjekata u međunarodnim zločinima u ovom prikazu temelji se na upitniku za nacionalna izvješća koji je izradio prof. Stefano Manacorda.

poslovnih subjekata, onda se misli na odgovornost pravnih osoba, ali i pojedinaца, voditelja poslovanja, u tim pravnim osobama. Prvim pokušajima da pojedinci odgovaraju prema međunarodnom pravu za svoju poslovnu aktivnost bila su suđenja pred Nirnberškim vojnim tribunalima nakon Drugog svjetskog rata. Korporativni službenici i vlasnici kompanija optuženi su u nizu predmeta (*Krupp, Flick, Farben i Zyklon B*) za niz zločina, uključujući različite zločine protiv čovječnosti, ratne zločine i sudioništvo u zločinu agresije. Svijest o uključenosti gospodarskih subjekata u počinjenje teških kršenja ljudskih prava dodatno se razvila u zadnjem desetljeću, kada se povećao broj takvih predmeta pred nacionalnim i međunarodnim sudovima. Kao tipični oblici sudjelovanja korporacija u međunarodnim zločinima identificirani su suradnja gospodarskih subjekata s vojnim režimima i diktaturama i njihovo djelovanje u ratnim zonama i područjima sukoba. U tom pogledu razlikuju se tri oblika njihova sudjelovanja: izravno počiniteljstvo putem zaposlenika i menadžera, sudioništvo pomaganjem glavnom počinitelju, primjerice pružanjem logističke potpore, i neizravno sudjelovanje, profitiranjem od počinjenja zločina suradnjom s režimom koji ih čini.

Vezano uz odgovornost pravnih osoba za međunarodne zločine, osnovno je pitanje potrebe uspostavljanja kaznene odgovornosti pravnih osoba. Naime velik je broj onih koji smatraju da su mjere upravnog ili građanskog prava dovoljne da bi se pravne osobe odvratilo od takvih oblika postupanja. U odnosu na pojedince koji vode poslovanje trgovačkih društava, pravno uređenje njihove odgovornosti za kaznena djela također je iznimno izazovno jer se redovito radi o osobama koje su „udaljene“ od neposrednog počinjenja kaznenog djela, pa je iznimno teško uspostaviti vezu između kaznenog djela i voditelja poslovanja kao njegova idejnoga tvorca. Kao prva zapreka za utvrđenje odgovornosti „korporativnih službenika“ za međunarodne zločine ističe se teškoća razgraničenja između zakonitog poslovanja i sudioništva u međunarodnim zločinima. Radi se o pitanju tzv. neutralnih postupaka, kao primjerice pružanja dobara ili financijskih sredstava režimu za koji se sumnja da čini međunarodne zločine. Drugo, unutarnja struktura i organizacija korporacija otežava utvrđenje osobne kaznene odgovornosti, osobito stoga jer su odgovorne osobe, kao što je već spomenuto, često jako udaljene od mjesta počinjenja zločina. Treće, odgovornost korporacija i njihovih uprava nije bila u fokusu djelovanja međunarodnih kaznenih sudova. I zadnje, nacionalne norme i doktrine o (su) počiniteljstvu nekada ne mogu utvrditi glavnu odgovornost osoba koje djeluju iz udaljenosti.

O ovim iznimno zanimljivim i zahtjevnim pravnim pitanjima intenzivno se raspravljalo u Buenos Airesu, uz sudjelovanje predstavnika mnogih nacionalnih grupa AIDP-a, pripadnika nevladinih organizacija, praktičara iz zemlje domaćima i drugih zemalja Južne Amerike. Osim rasprave o općem izvješću i tekstu rezolucije, na kolokviju su organizirana i tri okrugla stola koja su se bavila sljedećim pitanjima: odgovornošću korporacija za kaznena djela, odgovornošću pravnih osoba i njihovih članova za kaznena djela te odgovornošću korporacija za međunarodne zločine. Nakon intenzivna tri dana rada posljednjeg dana kolokvija usvojena je rezolucija.